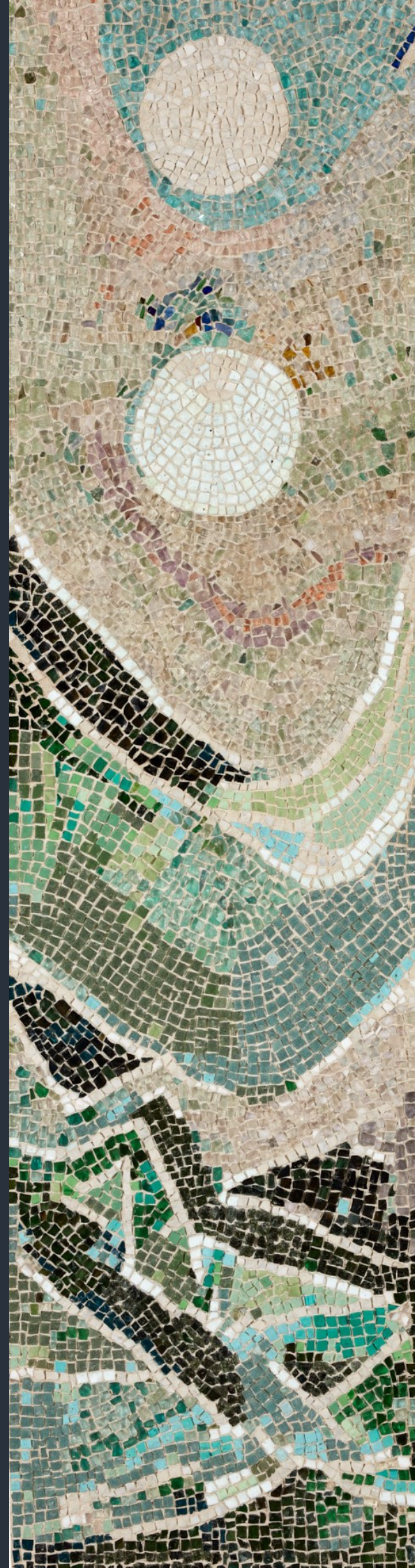

Carl-Henning
Pedersen
& Else Alfelts
Museum

ELSE ALFELT

FORMIDLING FOR
BØRNEHAVER OG SKOLER
FORÅR 2023

Carl-Henning
Pedersen
& Else Alfelts
Museum

KÆRE PÆDAGOGER OG LÆRERE ...

Vi glæder os til at invitere jer indenfor på Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum og sammen opleve Else Alfelts kunstneriske univers i udstillingen ELSE ALFELT.

Tag din børnehavegruppe eller klasse med på en oplevelse gennem barrikader, bjerglandskaber og kosmiske himmellegemer, når vi præsenterer Else Alfelt poetiske billedverden i den første store retrospektive udstilling om kunstneren de sidste 20 år.

Else Alfelt er som kunstner blandt andet fascineret af den skabende proces, og ikke mindst hvilken påvirkning den kan have på kunstneren og senere også beskueren. Når hun skaber sin kunst, oplever hun at kunne opnå indre ro, zen, igennem gentagelser af motiver, i automattegning eller ved at udhugge og sammensætte mosaikker. Netop denne fascination ønsker vi at formidle for børnehaver og skoler for at skabe fokus på proces frem for resultat, del og helhed samt ikke mindst zen, ligesom vi selvfølgelig ønsker at gøre børn og unge nysgerrige på Else Alfelts liv og kunst generelt.

I dette katalog finder du information om forløbene MOSAIK AMOK for børnehaver og indskoling samt KOSMOS ELLER KAOS for mellemtrin og udskoling. Derudover finder du også forslag til aktiviteter før og efter museumsbesøget, så du kan sammensætte et meningsfyldt forløb for din børnehavegruppe eller klasse. Til sidst i kataloget finder du en tekst, hvor du som pædagog eller lærer kan blive introduceret til Else Alfelt. Det er ikke et must, du læser denne tekst eller formidler indholdet fra teksten til din børnehavegruppe eller klasse inden museumsbesøget. Teksten kan læses, hvis du ønsker at få en kort indføring i Else Alfelts liv og kunst som baggrund for at opstarte et forløb i børnehaven eller i skolen.

Vi glæder os på museet til et forår med særligt fokus på Else Alfelt! Specielt ser vi frem til at samarbejde med engagerede pædagoger og lærere om at facilitere kunstformidling for børn, der skaber grundlag for oplevelse, fordybelse og virkelyst.

DE BEDSTE HILSNER FRA **Carl-Henning
Pedersen
& Else Alfelts
Museum**

PRAKTISK INFORMATION

Museets formidlingstilbud skal bookes på forhånd – gerne minimum en måned før besøget.

Vores formidlingstilbud er gratis for børnehaver og skoler i Herning Kommune.

Derudover har børnehaver og skoler i Herning Kommune mulighed for at blive transporteret gratis til og fra museet med kommunens kulturbus på udvalgte datoer.

Læs mere om dette tilbud på: www.kultur.herning.dk/kultur/kulturbussen

Priser for museets formidlingstilbud for børnehaver og skoler uden for Herning Kommune findes på museets hjemmeside: <https://chpeamuseum.dk/formidling.aspx>

Ønsker I som børnehave eller skole at besøge museet på egen hånd, opfordrer vi til, at besøget meldes i forvejen, så vi ved, der er plads til, I kan få en god oplevelse.

Det er gratis for alle under 18 år at besøge museet inden for normal åbningstid:

Tirsdag-søndag 10-16
Søndag lukket

Alle spørgsmål vedrørende museets formidling rettes til formidlingsinspektør:

Helle Forbech Hvergel
chphc@herning.dk
96 28 86 51

Else Alfelt
Fuldmånen, 1956
Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum

Else Alfelt
Nær Byzans 1956
Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum

Else Alfelt
Bjerger i rosa tågehav, 1957
Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum

MOSAİK

På sine rejser igennem Italien bliver Else fascineret af de mange smukke mosaikker, landet byder på i form af storslåede monumentale værker i f.eks. kirkerum. Det er især den såkaldte Ravenna-teknik, der optager hende. Her hugges hver enkelt mosaikstift individuelt ud, så den får sine egne former og kanter. Kanternes ujævnheder bryder lyset mere intenst, end hvis mosaikken er lavet på den såkaldte omvendte metode, hvor alle stifter er ens og overfladen plan. Drømmen om selv at arbejde med de både fysisk og økonomisk krævende mosaikker går i opfyldelse, da Carl-Henning i 1958 modtager Guggenheimprisen, hvormed der følger et markant pengebeløb. At modtage penge i den størrelsesorden er egentligt imod Else og Carl-Hennings fælles værdisæt, men kompromiset bliver, at en del af midlerne bliver omsat til et atelier i Bovbjerg og resten til glasplader til parrets mange og omfangsrige mosaikværker. I begyndelsen af 1960erne bliver der kigget måbende efter de togvogne, der ankommer med netop glasplader direkte fra italienske Murano til vestjyske Bovbjerg. De mange glasplader kommer gennem årene på huggeblokken i atelieret, hvor de med håndkraft bliver omdannet til de mosaikstifter, der i dag er at finde i de to kunstneres mange mosaikværker herunder for eksempel *Kloder i Gyldent Rum*, som Else laver på bestilling af Statens Kunstfond.

JAPAN

I 1967 går en stor drøm i opfyldelse for Else, da hun for første gang rejser til Japan. Her besøger hun bl.a. et zenbudhistisk tempel. I templet oplever hun, hvordan munke bevæger sig rundt i såkaldte zenhaver, hvor de tegner mønstre i sandet med en pind og placerer sten og andre naturmaterialer, som tilsammen skaber forgængelige kunstværker. Mønstrene skabes med sirlighed og stor koncentration velvidende, at de ved det mindste vindpust eller lette regndråbe vil forsvinde for evigt. For munkene er det ikke resultatet af den kunstnerisk skabende proces, der er vigtig, men processen i sig selv. Det handler ikke om at skabe et værk med det formål at få lov at vise det frem. Kunsten skabes for at finde indre ro og balance - at finde zen. Det går op for Else, at hendes kunst lige her - på den anden side af jorden - endelig finder sit rette spejlspilede. Hun føler sig hjemme. Lige siden hun som barn på børnehjemmet startede med at male, har hun oplevet, hvordan kunsten netop har givet hendes liv og tanker ro og balance. Hele livet har hun altså intuitivt skabt sin kunst efter japansk forbillede i sine gentagne skildringer af naturen og kosmos. Rejsen bliver en åbenbaring, og indtrykkene fra tempelhaverne i Kyoto og fuldmånen over Fuji vokser sammen med den japanske kalligrafis penselstrøg ind i Elses kunstneriske univers.

Elses japanske inspiration udfolder sig direkte i udstillingen *Stenlygternes land* i 1968, hvor hun i udstillingssalen indretter en zen-have med et mål om at føre gæster ind i en zen-tilstand. Elses berømte billedserie *Universets blomst* er et eksempel på, hvordan hun selv finder zen gennem den kunstnerisk skabende proces. I denne serie maler hun op mod 100 billeder med samme teknik. Her indleder hun med en automattegning, hvor hun med en blyant tegner cirkler oveni hinanden. Herefter starter et omfattende arbejde med at farvelægge alle felterne, der er opstået i automattegningen. Ikke to felter er ens, og Else lægger sirligt malingen på, så blyantstregen får lov at stå frem og skabe rum mellem de mange farvestrålende felter. Arbejdet med serien er omfattende, og det er ikke mindst fysisk krævende at skabe de mange gentagelser. Else bruger gentagelserne meditativt til at finde zen i processen. Med *Universets Blomst* ønsker hun at skabe en ny og anderledes kunstoplevelse for beskueren. I stedet for beskueren leder efter narrativer eller egentlige fortolkninger i værkerne, opfordrer hun til, at man bruger serien til selv at finde zen ved at lade blikket vandre fra billede til billede og lade sig suge ind i universets blomster, indtil gentagelserne skaber ro i både krop og sind. Denne tilgang til kunsten er et nybrud i 1960erne og er i dag fortsat aktuel - måske endda mere end nogensinde før.

SLUTNINGEN

I 1973 hædres Else Alfelt med Thorvaldsen Medaillen. Året efter dør hun pludseligt efter at være faldet om på gaden, kun 63 år gammel. Udover familien og en bred skare af venner og kunstnerkollegaer efterlader hun sig et omfattende livsværk bestående af akvareller, malerier og mosaikker - et unikt livsværk, hvor hun med sin konsekvente og helt egen stil skaber en helt særlig position inden for tidens avantgardebevægelser, der både før og nu gør hende til en vigtig og markant kunstner i både dansk og international sammenhæng.

ELSE ALFELT

EN KORT INTRODUKTION TIL EN MARKANT KUNSTNER

BEGYNDELSE

Else Kirsten Tove Alfelt (1910-1974) bliver født og vokser op i København, men tilbringer det meste af sin barndom i pleje og på børnehjem. På børnehjemmet forærer en tante hende en malerkasse. Denne malerkasse bliver startskuddet til Elses fremtid som maler. Hun gengiver dagligdagen på børnehjemmet ved at portrættere de andre børn eller male udsnit af parken og kirken, som hun jævnligt besøger. Når hun maler, glemmer hun alt om hverdagens små og store konflikter og sorgen over at være endt på børnehjemmet. Hun oplever fred og ro i krop og sind og forsvinder ind i en anden verden.

I EN LILLE ETVÆRELSE

Som ung får Else afslag fra Kunstakademiet, hvilket ikke stopper hende fra at forfølge hendes drøm om at blive anerkendt kunstner. I stedet tager hun, så at sige, penslen i egen hånd og udvikler efterhånden sit eget udtryk, der bevæger sig fra et naturalistisk udtryk til senere et abstrakt udtryk. I 1934 starter hun på Den Internationale Højskole i Helsingør med en vision om både at male i atelieret og lære sprog i klasselokalerne, så hendes drøm om at opleve verden, kan gå i opfyldelse. På højskolen møder hun ungkommunisten Carl-Henning Pedersen, og deres venskab udvikler sig til et tæt parløb i livet såvel som i kunsten. Efter højskoleopholdet flytter Else og Carl-Henning sammen, bliver gift, og hurtigt får de deres første datter, Vibeke, der senere får lillesøsteren Kari-Nina. Den lille familie bor i en etværelseslejlighed, der både danner ramme om familielivet og begge forældres passionerede arbejde med kunsten. Forældrene skiftes til at tage pigerne med i parken og arbejde hjemme, hvor sengen bliver omdannet til staffeli. Indtægten er fraværende for de to unge kunstnere, der må leve af den begrænsede sociale hjælp, kommunen tilbyder. Derfor må de tænke alternativt både i kunsten og i hverdagen. Kunstværker skabes derfor på tapetrester og finerplader frem for syrefrit papir og lærred, og aftensmaden består af kartofler serveret med kartofler.

GENNEMBRUDET

I midten af 1930'erne møder Else og Carl-Henning maleren Egill Jacobsen ved en antikrigsdemonstration. Gennem ham introduceres de for en kreds af eksperimenterende kunstnere, - bl.a. Richard Mortensen, Henry Heerup, Asger Jorn, Erik Thommesen og Sonja Ferlov - der arbejder med det abstrakte maleri. Det bliver startskuddet til Elses deltagelse igennem de følgende årtier i en lang række banebrydende kunstnersammenslutninger, der hver for sig sætter deres uudslettelige præg på kunsthistorien. Hun er med overalt i den kunstneriske avantgarde – i udstillings- og kunstnersammenslutningerne Linien (1934-39), Høst (1932-49), Skandinaverne og Helhesten (1941-44), som bliver forløber for den internationale CoBrA-bevægelse, der sidst i 1940'erne sikrer kunstnernes og herunder også Elses internationale gennembrud. Else deltager engageret i det internationale samarbejde, som bliver drevet af lysten til kollektive eksperimenter og spontan udfoldelse.

PÅ REJSE I EUROPA

Med gennembruddet opstår muligheden for, at Else igennem legater får sin drøm opfyldt om at rejse ud i verden. Efter Anden Verdenskrig foretager hun sine første rejser til Lapland, Norge og Island, hvor hun maler en serie af luftige og farverige akvareller under indtryk af den storslåede natur, hun møder på sin vej. Else bliver betaget - faktisk bjergtaget - af den natur, hun møder og maler. Især bjergene optager hende, for, som hun selv siger: *”Bjerge er en grænse mellem det virkelige og det uvirkelige, de er det sted, hvor himmel og jord mødes. Går jeg i bjergene, har jeg en fantastisk fornemmelse af forbindelse med alle tider. Der er intet tidsbestemt, jeg tror, at sådan har det været al-lerførst, og sådan vil det være allersidst. Det er noget sikkert i en verden, der ellers hele tiden forandrer sig.”*

Naturen i Elses billeder kan virke bekendt og måske rolig, men er samtidig ny, abstrakt, voldsom, vild og anmassende. Man kan sige, at Else ikke kun afbilleder ydre landskaber, men også indre landskaber som billeder på sinds- og samfundstilstande. Denne nye måde at male naturen på vækker opsigt, og Else bliver i 1951 både den første kvinde og den første abstrakte maler, der modtager Ny Carlsbergfondets prestigefyldte Romerstipendiet, der gør det muligt for hende at rejse endnu mere rundt i Europa.

BØRNEHAVER OG INDSKOLING

MOSAIK AMOK

Tag din børnehavegruppe eller indskolingsklasse med på Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum og oplev udstillingen ELSE ALFELT med særligt fokus på Elses betagende mosaikker. Besøget starter med en omvisning, hvor en passioneret kunstformidler levende fortæller om Elses liv og kunst, og hvor børnene får lov at sanse mosaikker på forskellige måder. Undervejs inddrages børnenes tanker om kunsten, når kunstformidleren inviterer til åben dialog om udvalgte værker. Besøget afsluttes med en kreativ workshop, hvor børnene får lov at gå MOSAIK AMOK ved at eksperimentere med at skabe egne mosaikværker.

I kan med fordel starte forløbet hjemme i børnehaven eller på skolen allerede inden museumsbesøget, og ligeledes kan I fortsætte de kreative eksperimenter efter besøget. Forslag til aktiviteter både før og efter museumsbesøget findes længere fremme i kataloget.

PROGRAM FOR MUSEUMSBESØGET

09.30 – 10.15 Sansning, fortælling og dialog med fokus på mosaik i udstillingen ELSE ALFELT

10.15 – 10.30 Pause

10.30 – 11.15 MOSAIK AMOK-workshop

*Programmet er vejledende og tilpasses den enkelte børnehavegruppe eller indskolingsklasse

OBS VED HERNING KOMMUNES KULTURBUSFORLØB

Børnehave: Bussen henter jer i børnehaven kl. 9.00 og kører jer retur fra museet kl. 11.30.

Indskoling: Bussen henter jer på skolen kl. 9.00 og kører jer retur fra museet kl. 12.30.

Efter workshoppen og frem til afhentning er I velkomne til at opleve museet eller området omkring på egen hånd. I er også velkomne til at spise madpakker i værkstedet. Hvis vejret er godt, anbefaler vi jer at nyde madpakkerne udendørs i den indre Angligård, hvor I finder Carl-Henning Pedersens 1000 m2 store hovedværk ”Fantasiens leg om livets hjul”.

OBS: Der kan max deltage 20 børnehavebørn/28 skoleelever pr. forløb

MÅL

Med forløbet ønsker museet...

- At børn igennem levende fortællinger, sansning, åbne samtaler og kreative eksperimenter stifter bekendtskab med og bliver nysgerrige på Else Alfelts liv og kunst.

- At børn oplever, hvordan mindre dele kan udgøre en større helhed.

- At børn oplever, at kunst kan skabe indre ro.

- At børn og voksne får en god oplevelse med kunst og at være på museum samt oplever en sammenhæng mellem læring i børnehaven/på skolen og formidlingen på museet.

KOSMOS ELLER KAOS

Tag dine elever med på Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum og oplev udstillingen ELSE ALFELT med særligt fokus på Elses fascination af naturen, kosmos og zen. Besøget starter med en omvisning, hvor en passioneret kunstformidler levende fortæller om Elses liv og kunst, og hvor eleverne får mulighed for at sanse netop natur, kosmos og zen. Undervejs inddrages elevernes egne oplevelser af kunsten, når kunstformidleren inviterer til åben dialog om udvalgte værker. Besøget afsluttes med en workshop, hvor eleverne igennem kreative eksperimenter skaber deres egne bud på kosmiske kunstværker, der flytter fokus fra kaos til zen.

I kan med fordel starte forløbet hjemme på skolen allerede inden museumsbesøget, og ligeledes kan I fortsætte de kreative eksperimenter efter besøget. Forslag til aktiviteter både før og efter museumsbesøget findes længere fremme i kataloget.

PROGRAM FOR MUSEUMSBESØGET

09.30 – 10.30 Sansning, fortælling og dialog i udstillingen ELSE ALFELT

10.30– 10.45 Pause

10.45– 11.30 KOSMOS ELLER KAOS-workshop

*Programmet er vejledende og tilpasses den enkelte klasse

OBS VED HERNING KOMMUNES KULTURBUSFORLØB

Bussen henter jer på skolen kl. 9.00 og kører jer retur fra museet kl. 12.30.

Efter workshoppen og frem til afhentning er I velkomne til at opleve museet eller området omkring på egen hånd. I er også velkomne til at spise madpakker i værkstedet. Hvis vejret er godt, anbefaler vi jer at nyde madpakkerne udendørs i den indre Angligård, hvor I finder Carl-Henning Pedersens 1000 m2 store hovedværk ”Fantasiens leg om livets hjul”.

OBS: Der kan max deltage 28 elever pr. forløb

MÅL

Med forløbet ønsker museet...

- At børn og unge igennem levende fortællinger, sansning, åbne samtaler og kreative eksperimenter stifter bekendtskab med og bliver nysgerrige på Else Alfelts liv og kunst.
- At børn og unge igennem oplevelsen af Else Alfelts kunst stifter bekendtskab med og bliver nysgerrige på begrebet *kosmos* og oplever værdi i at lægges hverdagens kaos til side og i stedet finde indre ro - zen - ved at opleve og skabe kunst.
- At børn, unge og voksne får en god oplevelse med kunst og at være på museum samt oplever en sammenhæng mellem undervisningen i skolen og formidlingen på museet.

EFTER I BESØGER MUSEET...

Når vi inviterer børnehavegrupper og skoleklasser indenfor på museet, ønsker vi først og fremmest at give børnene en god oplevelse med kunsten. Derudover er det også vores ambition at inspirere dig som pædagog eller lærer til at tage oplevelsen med hjem til børnehaven eller skolen som afsæt for nye aktiviteter, hvor der arbejdes videre med samme temaer i kendte rammer. Vi vil altså gerne skabe sammenhæng mellem læring og dannelse i børnehaven/skolen og på museet. Her vil vi præsentere to aktiviteter, som du kan lade dig inspirere af, når du indtænker museumsbesøget i din praksis i et forløb i børnehaven eller skolen med afsæt enten i den styrkede pædagogiske læreplan for dagtilbud eller fælles mål for folkeskolen .

ZEN I SANDET

I 1967 rejser Else Alfelt til Japan. Her besøger hun bl.a. et zenbuddhistisk tempel. I templet oplever hun, hvordan munke bevæger sig rundt i såkaldte zenhaver, hvor de tegner mønstre i sandet med en pind og placerer sten og andre naturmaterialer, som tilsammen skaber forgængelige kunstværker. Mønstrene skabes med sirlighed og stor koncentration velvidende, at de ved det mindste vindpust eller lette regn-dråbe vil forsvinde for evigt. For munkene er det ikke resultatet af den kunstnerisk skabende proces, der er vigtig, men processen i sig selv. Det handler ikke om at skabe et værk med det formål at få lov at vise det frem. Kunsten skabes for at finde indre ro og balance - at finde zen.

Gør som Else - lad jer inspirere af munkene ved at skabe jeres egne forgængelige kunstværker i naturen. I kan f.eks. i fællesskab fylde hele legepladsens sandkasse med mønstre, I tegner med pinde. Mønstret kan udvides ved at tilføje sten, blade eller andre naturmaterialer.

Afslut med en dialog omkring fokus på processen frem for resultatet...

MOSAIK MED ALTING

Lad jer inspirere af Else Alfelts betagende mosaikker, som I oplever på museet. Gå på opdagelse i mosaikkens verden, og skift glasstifterne ud med andet materiale. Skab f.eks. mosaikker på papir med udklip. Indsaml låg fra mælkekartoner, gå i genbrugsbutikken og køb gammelt bestik eller find et helt tredje alternativt materiale, som I kan skabe mosaikker med. I kan også i danskundervisningen eksperimentere med at skabe mosaikker ud af ord eller sætninger, som I klipper ud fra aviser, blade eller lignende, eller som I selv skriver ud fra Elses værker og bagefter sammensætter på kryds og tværs. Mulighederne er mange—mosaik kan skabes med alting!

Afslut med en dialog omkring, hvordan mindre dele til sammen kan udgøre en større helhed...

FØR I BESØGER MUSEET...

Når man som barn træder ind på et museum, kan det være overvældende at blive mødt af de mange nye indtryk, som arkitekturen og kunsten giver. Derfor kan det være rart at møde noget, man kender. Det kan f.eks. være noget i kunstformidlerens fortællinger, man kan nikke genkendende til, eller et kunstværk man har set før, som kan være med til at skabe tryghed og dermed et godt fundament for at opleve og lære noget nyt.

ÅBNE BILLEDSAMTALER

Igenem åbne billedsamtaler kan du som pædagog eller lærer være med til at vække nysgerrighed for Else Alfelt. Måske opstår der spørgsmål, når I sammen taler om billederne. Disse spørgsmål kan I sammen skrive ned og tage med på museet – måske får I svar undervejs i omvisningen, og ellers kan I sammen stille spørgsmålene til formidleren ved omvisningens afslutning. Derudover vil det, som også tidligere nævnt, for mange børn skabe tryghed og generelt være en god oplevelse at kunne genkende nogle af de mange billeder, I vil møde live på museet.

På museets hjemmeside kan du finde billedfiler til download, som du kan printe eller vise på en projektor som grundlag for billedsamtalerne.

Der findes mange måder at gribe billedsamtaler an på. Mange forbinder billedsamtaler med billedanalyser, hvor man slavisk gennemgår billedet med afsæt i et analyseværktøj. Billedsamtaler kan dog være meget andet og være for alle alderstrin. Her tager vi udgangspunkt i en åben billedsamtale, hvor man ikke har et mål om, at samtalen skal føre til noget bestemt eller en for pædagogen eller læreren forudbestemt fortolkning.

I den åbne billedsamtale er det pædagogen eller lærerens fornemste opgave at lytte til børnenes inputs og med udgangspunkt i dem blive ved at stille nysgerrige og åbne spørgsmål.

En åben billedsamtale kan starte med, at børnene to og to får et par minutter til at fortælle hinanden, hvad de ser på billedet. På den måde aktiveres alle fra start. Herefter kan pædagogen eller læreren invitere børnene til skiftevis at præsentere nogle af deres tanker. Undervejs er det den voksnes rolle at bekræfte det, børnene siger ved at gentage og/eller udpege det på billedet. Derudover skal den voksne også stille uddybende spørgsmål. Her er det vigtigt, at den voksne er nysgerrig og stiller åbne spørgsmål, hvor der er plads til børnenes refleksioner og ikke blot lukkede spørgsmål, hvor svaret er ja eller nej. Den voksne kan undervejs også bruge sig selv og åbent præsentere sine egne refleksioner og på den måde være forbillede og skabe autenticitet. Billedsamtalen afsluttes ved, at den voksne opsummerer, hvad der er blevet talt om.

Der er ingen færdig opskrift på, hvordan en åben billedsamtale skal se ud, eller hvornår den slutter. Mærk efter hvornår energien daler og afslut så med en opsummering, hvor I skriver eventuelle ubesvarede spørgsmål ned., der kan tages med på museet.

Else Alfelt

Kosmisk blå spiralleg, 1965

Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum

Else Alfelt
Skitse til mosaikken Regnbuen til Rungsted Kommuneskole, 1954
Carl-Henning Pedersen & Else Alfelts Museum